

Het 'zo-zijn-we-niet-syndroom'

Door Martijntje Smits

Vorig jaar (in juni 2009) trad ik op in een televisie-uitzending van Spraakmakende Zaken over partnergeweld. Paul Rosenmöller ondervroeg me: hoe was mijn relatie met de vader van mijn kinderen een paar jaar eerder ontaard in een geweldsspiraal? Hoe was ik daaraan tenslotte ontsnapt? De dagen na de uitzending werd ik overstelpt met reacties, vooral van vrouwen met *déja-vu's*. "Ik herkende het woord voor woord" schreef één van hen. "Hoe je steeds probeert de lieve vrede te bewaren, hoe de ander steeds verder gaat in zijn controlerend gedrag, hoe moeilijk het is om toe te geven dat je het niet meer zelf kunt oplossen."

Toen ik werd gevraagd voor het programma heb ik geaarzeld. Wilde ik wel op tv? Zou het niet te belastend zijn voor mijn kinderen? Naast alle twijfel bedacht ik dat dit een kans was om anderen in zulke situaties te laten zien dat deze stille familierampen overal voorkomen. Want daarover bestaat een groot misverstand.

Dat misverstand bleek ook in de reacties na de uitzending. Twee opmerkelijke reacties kwamen van twee afzonderlijke kennissen die beide werken in de hulpverleningsbranche rond huiselijk geweld. Ze vertelden me een vrijwel identiek verhaal over wat zij de ochtend na de uitzending op hun werk hoorden. Enkele van hun collega's die de uitzending ook hadden gezien, gaven als korzelig commentaar dat ik een nogal atypisch geval was, helemaal niet representatief voor de groep van slachtoffers van huiselijk geweld. Ze zagen een mondige, zelfverzekerde dame die zelf haar geld verdiende. En ook nog slachtoffer van partnergeweld?

Niet representatief. Was mijn opzet dus mislukt? Ik stemde juist toe met het interview omdat ik bestaande karikaturen wilde helpen openbreken. Deze professionals op het terrein van huiselijk geweld (de collega's van mijn kennissen) probeerden het stereotype beeld dat ik nou net probeerde te ondermijnen, weer recht te zetten door me handig tot *uitzondering* te verklaren. Ze vergeleken me met het slachtoffer dat, volgens dat stereotype, laagopgeleid is, en/of een labiele persoonlijkheid heeft, of economisch of psychisch afhankelijk, met drank- en geldproblemen of beschadigd door een slechte jeugd.

Uit andere reacties na de uitzending, vooral van vrouwen die hetzelfde meegemaakt hadden, bleek het wel mee te vallen met mijn uitzonderingsgehalte. Dat blijkt ook uit landelijke cijfers. De groep '*single problem*' vrouwen is alleen veel minder zichtbaar en wendt zich minder snel tot de hulpverlening. De nood is er niet altijd minder om.

Het stereotiep van het asociale multi-problem slachtoffer moet maar eens flink bijgesteld, want er klopt niets van. Het werkt ook het taboe in de hand, want wie wil er nou een *Tokkie* zijn? Dat taboe misleidt en remt je af. Het weerhield mij in elk geval om snel onder ogen te zien dat ik zelf óók in het verhaal van huiselijk geweld was beland. Want dat kon toch niet waar zijn? Ik, als hoog opgeleide, onafhankelijke, geëmancipeerde vrouw?

Niet alleen ik, als doelwit van agressie door mijn partner, dacht eerst "zo-ben-ik-toch-niet? Dit overkomt mij toch niet?" Want, zo bleek, mijn omgeving speelde de act graag mee. "Zó-zijn-wij-niet". Wij doen daar niet aan, aan geweld. Dat gebeurt in onze kringen niet. O nee! - dat is alleen bij

heel andere mensen. Vrienden, collega's, familie, kleuterjuf, huisarts: iedereen leek er wel op uit het geweld een vriendelijker gezicht te geven, het te verdoezelen, het niet te zien. Ook als ik ondubbelzinnige signalen gaf .

Ik: "Dokter, mijn oor is stuk omdat mijn man me sloeg" Huisarts: "O mevrouw, dat kan de besten overkomen".

KNO-arts: "U heeft een enorm gat in uw trommelvlies, hoe komt dat?" Dat heeft mijn partner gedaan, toen ik tijdens het eten vroeg of hij wilde ophouden met schreeuwen." KNO-arts: Ojee, dat komt in de beste families voor.."

Ik: "Je hebt me mishandeld, wáárom doe je dit?" Hij: "Dat was een pedagogische tik.."

Ik: "T. heeft me een harde klap gegeven, en het was niet de eerste keer". Vriendin: "Oja? Ja, wij geven elkaar ook wel eens een klap".

Ik: "Jullie zoon heeft me zo hard van de fiets geduwd, dat ik met kind achterop en al van het talud viel". Schoonouders: "O, ja, hij is weleens wat opvliegend" .

Ik: "T. gebruikt steeds vaker zijn handen als we ruzie maken en we maken steeds meer ruzie" Collega: "O jee, jullie gaan toch niet uit elkaar?".

Ik zat toen deze gesprekjes plaatsvonden nog in een twijfelzone. Ik begreep nog niet goed wat me was overkomen, in welk verhaal ik zat, wat ik moest doen. Ik was bang: Was dit het einde van de relatie, the- point-of-no-return? We waren toch "zo'n leuk stel"? Konden we dit niet zelf oplossen? Ik zocht dus steun en duiding bij mijn vrienden en bekenden. Maar wanneer ik licht beschroomd met mijn verhaal op de proppen kwam, ook bij professionals, werd het door de ander afgezwakt. Zo leek het. Zij hadden ook kunnen vragen: "Hè, wat zeg je nu?! Gebeurt dit vaker? Kunnen jullie het uitpraten? Heeft hij spijt? Ben je bang voor hem? Hebben jullie hulp gezocht? Hoe ervaren je kinderen dit? Slaan kan echt niet hoor, dat is de grens! Waarom ga je niet weg?"

Want zo erg kan het toch niet zijn, dachten ze waarschijnlijk. Zoiets gebeurt alleen ver van ons bed.

Waardoor ik dat zelf ook bijna ging denken. En de ernst en risico's van mijn situatie onderschatte. En ging meedoen aan het afzwakken: het viel toch wel mee, we konden dit wel aan, we kwamen er wel uit. In de uitzending van Spraakmakende Zaken betrapte ik mijzelf op nog zo'n afzwakking. Toen het ging over de periode dat we een paar weken dakloos werden, na een incident met mijn ex waarbij de politie ingreep. Bagatelliserend verklaarde ik aan Rosenmöller: "Nou ja, dakloos. We gingen bij familie logeren."

Ik deed alsof het allemaal wel meeviel, maar het was in feite doffe ellende geweest. De politie had (gewaarschuwd door burens) de ruzie proberen te sussen, maar konden hem niet uit zijn eigen huis zetten (de wet op het huisverbod was nog niet van kracht in 2002). De agenten zeiden me daarop, 's avonds om elf uur: we willen u en uw kinderen beschermen. Pak ze uit hun bed en zeg waar we jullie kunnen afzetten. In allerijl zette ik mijn kinderen (toen 10 en 4) in hun pyjama's, slaapdranken en protesterend in de politieauto. Wekenlang verbleven we op verre afstand van ons huis, in grote onzekerheid over onze terugkeer. Zonder onze spullen. Ik kon niet goed naar mijn werk en mijn

kinderen konden niet naar school. Dus ja, dakloos. Met een goede baan en salaris, en eigenlijk ook een huis, maar toch: dakloos en ontwricht.

Het “zo-zijn-we-niet” syndroom hield ons hele gezin vast in een doodlopende weg. Zo waren we dus wél: het ging bij ons thuis over echt en prozaïsch, zeg maar ordinair geweld, van het kaliber waarvoor je in de publieke ruimte een taakstraf of meer had gekregen voor zware mishandeling. Uiteindelijk heeft mijn ex ook zo’n straf gekregen.

Het “zo-zijn-we-niet” gaf misschien een tijdelijke, verdovende illusie van beschaving. En het maakte ons eenzaam en beschaamd.

Ik wilde dat we een uitzondering waren.

Op een goede dag was ik de schaamte voorbij en heb ik mijn relatie verbroken, aangifte gedaan en een nieuw huis gezocht vlakbij mijn werk, mijn bestaan samen met mijn kinderen opnieuw opgebouwd en voor een goede omgangsregeling gezorgd. Het is weer veilig thuis, en gezellig.

Zo zijn we dus ook.